

Nazwa modułu (przedmiotu)		FIZJOLOGIA Z ELEMENTAMI FIZJOLOGII KLINICZNEJ			Kod podmiotu	WNMZ WNMK	
Kierunek studiów		lekarski					
Profil kształcenia		ogólnoakademicki					
Poziom studiów		jednolite studia magisterskie					
Forma studiów		stacjonarne / niestacjonarne					
Rok studiów		II					
Przynależność do grupy przedmiotów wg standardów:				naukowe podstawy medycyny			
Forma zakończenia przedmiotu		Egzamin		Liczba punktów ECTS: 16		Sposób ustalania oceny z przedmiotu	
Formy zajęć i inne	Liczba godzin zajęć			Sposoby weryfikacji efektów uczenia się w ramach form zajęć	Waga w %		
	Całkowita	Pracy studenta	Zajęcia kontaktowe				
Wykłady	100	40	60	Ocena przygotowania do zajęć, obserwacja ciągła, zaliczenia pisemne	75%		
Seminaria	100	70	30				
Ćwiczenia praktyczne	200	95	105	Ocena przygotowania do zajęć, obserwacja ciągła, zaliczenie umiejętności praktycznych	20%		
Samokształcenie	10	10	-	Przygotowanie materiałów i prezentacji	5%		
Razem:		410	215	195	Razem:	100 %	
Kategoria efektów	Lp.	Efekty uczenia się dla modułu (przedmiotu)			Symbol efektu	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Uwagi
	ABSOLWENT						
Wiedza	1.	Zna i rozumie gospodarkę wodno-elektrolitową w układach biologicznych			B.W1	Metody formujące: ocena przygotowania do zajęć („wejściówka”), obserwacja ciągła, zaliczenie pisemne Metody podsumowujące: egzamin testowy	
	2.	Zna i rozumie równowagę kwasowo-zasadową i mechanizm działania buforów oraz ich znaczenie w homeostazie ustrojowej			B.W2		
	3.	Zna i rozumie pojęcia: rozpuszczalność, ciśnienie osmotyczne, izotonia, równowaga Gibbsa-Donana			B.W3		
	4.	Zna i rozumie prawa fizyczne opisujące przepływ cieczy oraz czynniki wpływające na opór naczyniowy przepływu krwi			B.W5		
	5.	Zna i rozumie fizykochemiczne i molekularne podstawy działania narządów zmysłów			B.W7		
	6.	Zna i rozumie profile metaboliczne podstawowych narządów i tkanek			B.W16		
	7.	Zna i rozumie sposoby komunikacji między komórkami, a także między komórką a macierzą zewnątrzkomórkową oraz szlaki przekazywania sygnałów w komórce i przykłady zaburzeń w tych procesach			B.W17		

	8.	Zna i rozumie podstawy pobudzenia i przewodzenia w układzie nerwowym oraz wyższe czynności nerwowe, a także fizjologię mięśni prążkowych i gładkich oraz funkcję krwi	B.W20		
	9.	Zna i rozumie czynność i mechanizmy regulacji wszystkich narządów i układów organizmu człowieka, w tym układu: krążenia, oddechowego, pokarmowego, moczowego oraz rozumie zależności istniejące między nimi	B.W21		
	10.	Zna i rozumie związki między czynnikami zaburzającymi stan równowagi procesów biologicznych a zmianami fizjologicznymi	B.W25		
	11.	Zna i rozumie przebieg i regulację funkcji rozrodczych u kobiet i mężczyzn	B.W22		
	12.	Zna i rozumie podstawowe ilościowe parametry opisujące wydolność poszczególnych układów i narządów	B.W24		
	13.	Zna i rozumie zasady prowadzenia badań naukowych, obserwacyjnych i doświadczalnych oraz badań <i>in vitro</i> służących rozwojowi medycyny	B.W.29		
	14.	Zna i rozumie podstawowe metody analizy statystycznej wykorzystywane w badaniach populacyjnych i diagnostycznych	B.W.27		
	15	Zna i rozumie enzymy biorące udział w trawieniu, mechanizm wytwarzania kwasu solnego w żołądku, rolę żółci, przebieg wchłaniania produktów trawienia oraz zaburzenia z nimi związane	C.W49		
	16	Zna i rozumie mechanizm działania hormonów	C.W51		
Umiejętności	1.	Potrafi opisywać zmiany w funkcjonowaniu organizmu w sytuacji zaburzenia homeostazy, określa jego zintegrowaną odpowiedź na wysiłek fizyczny, ekspozycję na wysoką i niską temp., utratę krwi lub wody, nagłą pionizację, przejście od stanu snu do stanu czuwania	C.U20	<u>Metody formujące:</u> ocena przygotowania do zajęć („wejściówka”), obserwacja ciągła <u>Metody podsumowujące:</u> zaliczenie praktyczne	
	2.	Potrafi wykonywać proste testy czynnościowe oceniające organizm człowieka jako układ regulacji stabilnej (testy obciążeniowe, wysiłkowe) i interpretować dane liczbowe dotyczące podstawowych zmiennych fizjologicznych	B.U7		
	3.	Potrafi obsługiwać proste przyrządy pomiarowe oraz oceniać dokładność wykonanych pomiarów	B.U9		

	4.	Potrafi korzystać z baz danych, w tym internetowych, i wyszukiwać potrzebne informacje za pomocą dostępnych narzędzi	B.U10		
	5.	Potrafi krytycznie analizować piśmiennictwo medyczne, w tym w języku angielskim i wyciągać wnioski	D.U17		
Kompetencje społeczne	1.	Potrafi komunikować się ze współpracownikami, udzielając konstruktywnej informacji zwrotnej i wsparcia	D.U12	obserwacja ciągła oraz ocena aktywności/postawy studenta podczas zajęć	
	2.	Potrafi wykazywać odpowiedzialność za podnoszenie swoich kwalifikacji i przekazywanie wiedzy innym	D.U16		

**Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się
z przedmiotu FIZJOLOGIA Z ELEMENTAMI FIZJOLOGII KLINICZNEJ**

Forma zajęć:		WYKŁADY
L.p.	Tematy zajęć:	
1.	Środowisko wewnętrzne ustroju.	
2.	Pobudliwość. Obwodowy układ nerwowy.	
3.	Mięśnie prążkowane (mięśnie szkieletowe i mięsień sercowy).	
4.	Układ krążenia.	
5.	Układ oddechowy.	
6.	Mięśnie gładkie i wegetatywny układ nerwowy.	
7.	Ośrodkowy układ nerwowy – wstęp.	
8.	System somatosensoryczny.	
9.	Wyspecjalizowane systemy czucia (wzrok, słuch, smak, węch).	
10.	Układ kontroli ruchu.	
11.	Wyższe czynności układu nerwowego.	
12.	Układ wydalniczy.	
13.	Metabolizm. Termoregulacja.	

14.	Fizjologia wysiłku fizycznego.
15.	Hormony – wybrane zagadnienia.

Forma zajęć:		SEMINARIA
L.p.	Tematyka zajęć	
1.	Środowisko wewnętrzne ustroju (krew, limfa, płyn mózgowo-rdzeniowy).	
2.	Pobudliwość. Obwodowy układ nerwowy.	
3.	Mięśnie prążkowane (mięśnie szkieletowe i mięsień sercowy).	
4.	Układ krążenia część I – fizjologia serca.	
5.	Układ krążenia część II – fizjologia układu naczyniowego.	
6.	Układ oddechowy.	
7.	Mięśnie gładkie. Wegetatywny układ nerwowy.	
8.	Układ pokarmowy.	
9.	Wydzielanie wewnętrzne i rozród.	
10.	Ośrodkowy układ nerwowy – wstęp; system somatosensoryczny.	
11.	Wyspecjalizowane systemy czuciowe (wzrok, słuch, smak, węch).	
12.	Układ kontroli ruchu.	
13.	Wyższe czynności OUN.	
14.	Nerka i układ moczowy.	
15.	Metabolizm i termoregulacja. Fizjologia wysiłku fizycznego.	

Forma zajęć:		ĆWICZENIA
L.p.	Tematyka zajęć	
1.	1. Oznaczanie liczby czerwonych krwinek w 1 ul krwi ludzkiej. 2. Oznaczanie wskaźnika hematokrytowego. 3. Oznaczanie stężenia hemoglobiny we krwi metodą Sahliego i Drabkina. 4. Różne pochodne hemoglobiny.	
2.	1. Oznaczanie kryształków chlorheminy. 2. Oznaczanie liczby białych krwinek w 1 ul krwi ludzkiej. 3. Wyznaczanie wzoru leukocytnego.	
3.	1. Liczenie trombocytów we krwi człowieka metodą Fonio. 2. Liczenie trombocytów we krwi człowieka metodą Pappenheima z MgSO ₄ .	

	3. Oznaczanie liczby retikulocytów we krwi ludzkiej. 4. Zachowanie się krwi w różnych roztworach. 5. Ocena parametrów morfologicznych krwi za pomocą analizatora hematologicznego. 6. Charakterystyka krwinek czerwonych.
4.	1. Pomiar czasu protrombinowego metodą jednostopniową Quicka. 2. Pomiar czasu krzepnięcia metodą Lee-White'a. 3. Obliczanie kurczliwości skrzepu. 4. Pomiar czasu krwawienia metodą Duke'a. 5. Oznaczanie oporności osmotycznej krwinek metodą Sanforda.
5.	1. Oznaczanie grup krwi w układzie AB0. 2. Oznaczanie czynnika Rh. 3. Przedtransfuzyjny odczyn serologiczny – próba zgodności serologicznej (metoda Liss). 4. Oznaczanie prędkości opadania krwinek metodą „mikro”.
6.	1. Wybrane doświadczenia na zwierzętach - zajęcia wirtualne. 2. Ćwiczenia z fizjologii krwi z wykorzystaniem programów komputerowych.
7.	1. Rejestracja potencjałów czynnościowych serca (EKG) u człowieka. 2. Wpływ próby Valsalvy i wysiłku fizycznego na EKG. 3. Wyznaczanie osi elektrycznej serca. 4. Pomiar ciśnienia tętniczego krwi i tętna. Cechy tętna.
8.	1. Reakcje naczyń krwionośnych na niedokrwienie i przekrwienie. 2. Wpływ zmian napięcia unerwienia wegetatywnego – odruch z zatoki szyjnej. 3. Reakcje naczyniowe w skórze wywołane bodźcem mechanicznym (dermografizm). 4. Wpływ grawitacji i temperatury na ciśnienie tętnicze i częstość skurczów serca. 5. Badanie uderzenia koniuszkowego. 6. Osluchiwanie tonów serca.
9.	1. Badanie czynnościowe układu oddechowego – spirometria: a) pomiar pojemności życiowej płuc i jej składowych; b) ocena natężonego wydechu – natężona wydechowa objętość pierwszosekundowa, natężona pojemność życiowa płuc c) pomiar szczytowego przepływu powietrza wydechowego. 2. Oznaczanie pola widzenia. 3. Badanie ostrości i rozdzielczości wzroku. Wykazanie obecności plamki ślepej. Badanie powidoków. Figury dwuznaczne. 4. Badanie zdolności widzenia barw. 5. Badanie słuchu mową i szeptem. Próby stroikowe.
10.	1. Próby zbornościowe. 2. Badanie odruchów postawy ciała na podstawie próby pobudliwości błędnika. 3. Badanie odruchów bezwarunkowych. 4. Pomiar czasu odruchu na bodziec świetlny i akustyczny u człowieka. 5. Badanie zmysłu dotyku i bólu oraz wibracji (czucie głębokie). 6. Badanie rozdzielczości dotyku. 7. Badanie sprawności układu postawy (test posturalny Fukudy). 8. Badanie EEG 9. Zmęczenie mięśnia w trakcie skurczu izotonicznego i izometrycznego. 10. Oznaczanie należnej masy ciała i BMI. 11. Gospodarka wodna ustroju
11.	1. Próby czynnościowe sprawności układu krążenia u człowieka (próba wysiłkowa Martineta i próba harwardzka). 2. Oznaczanie wydolności fizycznej za pomocą wskaźnika W170.

	3. Oznaczanie maksymalnego zużycia tlenu VO ₂ max. 4. Oznaczanie wydatku energetycznego.
12.	1. Ćwiczenia w Centrum Symulacji Medycznej.
13.	1. Zaliczenie ćwiczeń.

Samokształcenie	Samodzielna analiza piśmiennictwa. Poszerzenie wiedzy poprzez wyszukiwanie i zapoznawanie się z aktualnymi informacjami dotyczącymi tematyki przedmiotu w oparciu o dostępne źródła (Internet, czasopisma, książki, zasoby biblioteki SUM).
	Przygotowanie prezentacji multimedialnej

Zgodnie z Regulaminem Studiów SUM przy zaliczeniu na ocenę i egzaminach stosuje się następującą skalę ocen:

OCENA	SŁOWNIE
5	bardzo dobry
4,5	ponad dobry
4	dobry
3,5	dość dobry
3	dostateczny
2	niedostateczny

KRYTERIA OCENIANIA:

Bardzo dobry (5,0) - zakładane efekty uczenia się zostały osiągnięte i znacznym stopniu przekraczają wymagany poziom

Ponad dobry (4,5) - zakładane efekty uczenia się zostały osiągnięte i w niewielkim stopniu przekraczają wymagany poziom

Dobry (4,0) – zakładane efekty uczenia się zostały osiągnięte na wymaganym poziomie

Dość dobry (3,5) – zakładane efekty uczenia się zostały osiągnięte na średnim wymaganym poziomie

Dostateczny (3,0) - zakładane efekty uczenia się zostały osiągnięte na minimalnym wymaganym poziomie

Niedostateczny (2,0) – zakładane efekty uczenia się nie zostały uzyskane.

ZALICZENIE - student zna, rozumie i wyjaśnia zakładane efekty uczenia się i potrafi je zastosować w praktyce.

Warunki zaliczenia egzaminu/zaliczeń testowych –zgodnie Zarządzeniem Nr 75/2016 Rektora SUM z późn.zm.
Warunki zaliczenia praktycznego – zgodnie z procedurą/instrukcją określoną w regulaminie zajęć Katedry.

Literatura podstawowa:

Skrypt do ćwiczeń z fizjologii, B. Gwóźdź (Red), wyd. SAM Katowice 1996
Fizjologia człowieka, S. Konturek (Red), Urban & Partner Wrocław 2014
Fizjologia, W. F. Ganong, PZWL, Warszawa, 2009 i późniejsze.

Literatura uzupełniająca:

Fizjologia człowieka z elementami fizjologii stosowanej i klinicznej, W. Z. Traczyk, A. Trzebski (Red), PZWL Warszawa 2015
Kieszonkowy atlas fizjologii, S. Silbernagl, A. Despopoulos, PZWL, Warszawa, 1994.
Guyton and Hall Textbook of Medical Physiology, J. E. Hall, A. C. Guyton, Elsevier 2016
Berne & Levy Principles of Physiology, R. M. Berne, M. N. Levy. Mosby 2000